

Forgách Kinga – 2017.11.04.

A nemzet művészei

Csukás István: Tévhit, hogy a gyerekirodalom ne lenne egyenrangú a többi műfajjal –

Dévényi Sándornál a szín is építészeti elem –

Kiss Anna versei archaikus nyelven szólnak

A Pesti Vigadóban hárman vehették át tegnap a *Nemzet Művésze* elismerést. A kitüntetésekért *Semjén Zsolt* miniszterelnök-helyettes és *Fekete György*, a *Magyar Művészeti Akadémia* leköszönő elnöke adta át *Csukás Istvánnak*, *Kiss Annának* és *Dévényi Sándornak*. A címet a hatvanötödik életévüket betöltött alkotók viselhetik.

Semjén Zsolt és Fekete György a díjazottakkal. A címet hatvanöt évesnél idősebb, Kossuth-díjas alkotók kaphatják meg (Fotó: Varga Imre)

Negyedik alkalommal vehettek át Kossuth-díjas alkotók *Nemzet Művésze* elismeréseket a Pesti Vigadóban. A csúcspdíjat az Országgyűlés alapította a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) kezdeményezésére 2013-ban, hogy kifejezze Magyarország megbecsülését a művészeti élet kimagasló teljesítményt nyújtó, hatvanötödik életévüket betöltő képviselőinek. Az ünnepélyes díjátadón Fekete György, az MMA leköszönő elnöke hangsúlyozta: a díjat kiérdemelt alkotók az elmúlt évtizedekben

bizonyították a nemzet iránti hűségüket. Úgy fogalmazott, ezek a művészek „küldöttek”, s éppen ezért nem tekintik véletlennek az életüket, hanem úgy gondolnak képességeikre, tehetségükre, mint amit meg kell termékenyíteni, és műalkotásokban kell visszaadni a Teremtőnek.

Kiss Anna költő, drámaíró különleges, népi, folklorisztikus elemekkel átszőtt költői világa, a líra és a dráma műfajában is kiemelkedő életművéért részesült az elismerésben. A laudáció szerint alkotásai a folklór, a mese, a ballada, az archaikus népdal, a régi magyar költői nyelv elemeiből építkeznek. Életművének középpontjában a régi idők civilizációs tartalmait, az archaikus és népi kultúrát integráló művei állnak, de jelentősek a saját koráról írt versei és nyolc mesekönyve is. „Tudom, hogy nem csak művészek hoznak létre jelentős életműveket, de az bizonyos, hogy a művészetek hatása rendkívüli az emberi életre” – emelte ki Kiss Anna köszönő beszédében, s felidézte: orvostanhallgatóként egy katartikus zenei élmény – Bartók Béla első hegedűversenye – hatására döntött élete megváltoztatása és a költészet mellett.

Csukás István író, költő sokműfajú életművéért, valamint az ifjúsági irodalom kiemelkedő és értékteremtő gyarapításáért kapta a kitüntetést. Korai költészetében a nagyvárosba került értelmiségi otthonra találásáról számol be, későbbi verseiben központi elem a himnikus életszeretet, más hangvételű dalai az elmúlásról szóló versei – hangzott el a laudációban. Csukás a díj átvétele után azt mondta: nincs csodálatosabb, mint a magyar gyermekirodalom, amely a tévhitekkel ellentétben igenis egyenrangú társa a felnőtteknek szóló irodalomnak, hiszen minden tehetséges magyar író írt a gyerekeknek is.

Dévényi Sándor építész, az MMA alelnöke az organikus építészet értékeinek gyarapítása, városképformáló munkássága, valamint oktatói tevékenysége elismeréseként vehette át a díjat. A pécsi kötődésű alkotó műveit formai játékosság, expresszív, olykor ironikus koncepció jellemzi. „Amikor az építész átrágja magát a funkció, a szerkezet, a

gazdasági lehetőségek és jogi procedúrák halmozán, akkor kezdődik az alkotás” – mondta beszédében a művész. Mint fogalmazott, életünk kilencven százalékát épített környezetben töltjük el, s ha ez a környezet egy tehetséges építészeti gondolat szüleménye, akkor az építész hozzájárult boldogságunkhoz.

Meg kell őriznünk az épített örökséget a jövőnek

Egy város sok ezer ember több száz éves munkájának az eredménye. Tovább kell adnunk az épített örökséget a jövőnek – mondta Dévényi Sándor Kossuth- és Ybl Miklós-díjas építész a kitüntetés átvétele után lapunknak.

– *A Nemzet Művésze elismerés mennyiben jelent mást önnek, mint a korábban kapott díjak?*

– Több szempontból is más jellegű, már csak azért is, mert életkorhoz van kötve. Nagyon sokaknak tartozom hálával ezért az elismerésért, amelyhez minden bizonytal kellett az a hatvannyolc év is, amely alatt az életművem létrehozta. Most úgy érzem, azok a törekvéseim, amelyek az életemet áthatották, és amelyeket az építészetben is próbáltam kifejezésre juttatni, valamilyen módon hasznára váltak a nemzetemnek.

– *Mely alkotására a legbüszkébb?*

– Mondhatnék épületeket, amelyeket sokan ismernek, például Budapesten a Gellért téri forrás-házát vagy a Rákóczi híd pilléreit. De a legfontosabbnak mégis azt érzem, amit az egyetemen tanítok, hogy az építész alkotásának egy folyamatba kell illeszkednie. Egy város sok ezer ember több száz éves munkájának az eredménye. Ezt a tevékenységet kell tökéletesen megismernünk, megőriznünk, és tovább kell adnunk az épített örökséget a jövőnek.

– *Az egyik mestere Makovecz Imre volt. Az ő munkássága milyen szempontból inspirálta?*

– Makovecz Imre különleges zseni volt, akinek tehetségéből és tanításából számomra a legfontosabb a helytállás volt. Az igény és a törekvés arra, hogy megtaláljuk a helyünket az életben, és ezt megfelelő módon kifejezésre juttassuk. Megmutatta nekem, hogyan kell átmenteni az értékeket egy olyan korban, amelynek lezárultában sohasem hittünk. Kötelességünknek tartottuk, hogy azokat

az értékeket, amelyeket az a kor nem tartott fontosnak, megőrizzük és átadjuk a következő generációknak.

„Kincs volt a birtokomban, és éltem vele”

„A helyi mesélők, pletykafészek történeteim nőtettem fel. Ezért is kötődöm nagyon erősen a szóbeliséghez” – vallja Kiss Anna költő, drámaíró, aki a Nemzet Művésze díj átvétele után arról mesélt nekünk, hogyan indult a pályája.

– *Mit jelent Önnek ez az elismerés?*

– Tétje van ennek a címnek. Már csak azért is, mert Kossuth-díjasok közül választják ki a kitüntetetteket. Ez egy rendkívül jelentős díj, amely számomra azt jelenti, hogy sikeres volt az életem, mert sikerült fennmaradnom.

– *Fiatalkorában az orvosi pályát választotta, később miért fordult a költészet felé?*

– Már akkor is szerettem volna humán irányba menni, hogy a költészetet könnyebben művelhessem, de erre politikai okok miatt nem volt lehetőségem. Kénytelen voltam reál pályát választani, és az orvostanhallgatóság tűnt a legemberibbnek számomra. Aztán mégis sikerült átkerülnöm magyar szakra, ahol a pályatársaim vizsgáztattak, például Gerelyes Endre és Bata Imre.

– *Gyakran szokta említeni, hogy elsősorban a figyelmes olvasóknak ír.*

– A széles körű tájékozatlanság világában az emberek szeretik, ha zanzásítva kapják meg az értékeket, de ez nem lehetséges. A művészek tudják, hogy miképpen lehetnek segítségére az érzékeny alkotóknak és azoknak, akiknek szükségük van arra a műveltségre, ami átsugárzik egy versen.

– *Műveit áthatják a folklorisztikus elemek. Mindig is érdekelte a népi kultúra?*

– El sem kerülhettem volna, mivel volt egy városom és volt egy falum is: Gyula és Zsadány. Utóbbi valaha a nádi világ és a ridegpásztország színtere volt, úgyhogy én a helyi mesélők, pletykafészek történeteim nőtettem fel. Ezért is kötődöm nagyon erősen a szóbeliséghez, s innen kaptam ezt a különleges nyelvet is. Csak később értettem meg, hogy micsoda kincs van a birtokomban, de azt hiszem, élni tudtam vele.

„Petőfitől Móraig minden tehetség írt a gyerekeknek”

Csukás István úgy érzi, a Nemzet Művésze díjat nemcsak ő, hanem az általa képviselt műfaj is kapta. Hangsúlyozta, a gyerekirodalom egyenrangú más műfajokkal, és más műfajok esetében, így a filmgyártásnál is figyelni kellene a kicsikre.

– *Köszöntőjében úgy fogalmazott, hogy valahol mindig is a nemzet művészeinek érezte magát.*

– Ezt komolyan is gondoltam, annak dacára, vagy talán épp azért, mert a gyerekeknek is írok. Úgy gondolom, hogy a gyerekirodalom is beletartozik a magyar irodalomba, egyenrangú része, ahogy a gyerekek is beletartoznak a magyar nemzetbe. Azért fogadtam örömmel a kitüntetést, mert úgy éreztem, nemcsak én kaptam ezt a díjat, hanem a műfaj is, amit képviselek a költészet mellett.

– *Úgy érzi, még mindig sokan hiszik másodlagosnak a gyerekirodalmat?*

– Igen, és nem tartom helyesnek, hogy szinte asztal alá söpörve kezelik a műfajt. Pedig *Petőfitől Móra Ferencen* át az összes nagy tehetségünk írt a gyerekeknek is, ezért igen magas a mérce, van

rangja a műfajnak. Ugyanakkor sajnós az a tapasztalatom, hogy amikor Magyarországon a pénzosztás történik, a gyerekek ebből mindig ki maradnak. Például évek óta figyelem, hogy amikor filmekhez adnak pénzt, sosem jut a gyerekfilmekre. Én is be szoktam adni egy-egy tervezetet, és még csak nem is válaszolnak rá. Ez azért nagy baj, mert a gyerekeknek is joguk van ahhoz, hogy számukra is készüljenek filmek és könyvek.

– *Ön szerint van utánpótlása a gyerekirodalomnak?*

– Örömmel látom, hogy a fiatalabb írók, költők kedvet kaptak ehhez a műfajhoz. Két dologgal szoktam biztatni őket: az egyik, hogy ezzel is nagy dicsőséget lehet szerezni, a másik pedig, hogy ezen a területen szinte minden műfajt ki lehet próbálni. Én is írtam verset, prózát, színdarabot, filmet, gyerekoperát és hangjátékot is. A gyerekirodalomban szárnyalni lehet és én szárnyaltam is.

Forrás:

http://magyarhirlap.hu/cikk/102183/A_nemzet_muveszei

Válogatta: Fonyó Istvánné